

inşallah

sahte

değildir !..

Hoca Ali Rızalar, Nazmi Ziyalar, Şeker Ahmet Paşalar, İbrahim Çallılar, Avni Lifijler... Günümüze doğru geldiğimizde Fikret Muallalar, Burhan Uygurlar.... Neden mi bu isimleri sayıyoruz. Çünkü konumuz sahte resim piyasası ve dolayısıyla sahte resimler. Bu isimler ise, en çok sahtesi yapılan ressamırlar...

Ayşegül SÖNMEZ

Bir çok ekspertizle, ressamla, koleksiyonerle, galeri sahipleriyle görüştük. Ve ortaya öyle bir manzara çıktı ki... Duyduğumuzda kulaklarımıza inanamadığımız tezgahlar, binbir türlü düzmece, herkesin birbirini suçlaması, "açıklayabilir miyiz bu suçla-

malarını "dediğimizde gösterilen agresif tepkiler...

Görüşüğümüz bazı kilit isimler sahte resimlerin kimler tarafından yapıp piyasaya sürüldüğünü bilen kişiler. Ancak, bir takım kişisel korkulan yüzünden isim vermiyorlar. Söyleşiye başlamak üzeresiniz, teybi lütfen açmayın diye ricada bulunuyorlar. Ya da bazı yerlerde

teybi kapatmak zorunda kalıyoruz. Biz de üç maymun misali görmedim, duymadım, söylemedim demek istemiyoruz ama durum şöyle:

RESİM VARİSLERİ ...

Ortada birçok suçlama var. İlk suçlananlar, resim varisleri!... Evet evet yanlış duymadınız, söylenenlere göre gözünü hurs ve para bü-

rümüş bu varisler, yakını oldukları ressamın sahte resimlerini yaptırıp piyasaya sürüyorlarmış. Oysa biz sahte resim almamak için nelere dikkat etmeliyiz diye yetkililere sordüğümüzda, şu cevabı veriyorlardı: "Resmin çıktığı evden alınmasına dikkat edilmeli, mümkünse yakınlarından bizzat görüşülerek alınmalı!"

Kafamız daha ilk anda karışıyor. Tabii bu varislerden çok iyi niyetli, sahtekarlık yapanlar da var. Şöyle ki:

Altmışlarında bir kadın, amcasından ona kalan bir Nazmi Ziya tablosunu maddi sıkıntısı yüzünden satmak zorunda kalır. Fakat bu tabloyu çok sevmektedir. Öyle ki akademiden bir tanıdığına yalvarır, resmin kopyasını, tıpkısının aynısını yaptırır. Kopya kendisinde kalacak, orijinal olan da satılacaktır. Kadın bir süre sonra ölür, kopya resim bir takım kişiler tarafından orijinal muamelesi görür.

EKSPERTİZLER

Varislerden sonra suçlulardan bazıları ise ekspertizler. Sahte resim satıcısı ve ekspertiz işbirliği yani! Siz masum masum cebinizde paranız alıcıya gidiyorsunuz, alacağınız resme karar veriyorsunuz ama bir yandan da tedirginsiniz. Hem ikinizin rahat etmesini sağlamak hem de resminizi garantiye almak amacıyla satıcınızdan size bir ekspertiz ismi vermesini istiyorsunuz. O da veriyor. Resminizi elinizde ekspertize doğru yol alırken ekspertizinize resmi size satan şahıs çoktan konuşmuş arlaşılmıştır. Resminizi ekspertize eden şahsın "sakın kaçırmayın, döneminin en iyisi" sözleri ve sahte bir alım satımının bilmeden içine giriyorsunuz.

MAFYA

Bu arada, sahte resimle uğraşanların arkalarının da sağlam olması olaya kara bir boyut katıyor. Yani Mafya! Üstelik bu mafyanın sınırları Türkiye ile de kalmıyor. Fransa

bile bu işin içinde. Bu durum, şu sorumuzu önemli kılıyor kuşkusuz, Fikret Muallaların Paris'te neden Türkiye'deki fiyatının daha altında oldukları? Fransa'nın da olayın içinde olmasını, hatta bir Türk ekspertizini nasıl tehdit ettiklerini hayretler içinde kalarak öğreniyoruz.

Peki ya diğer dönen dolaplar... Öğrendiğimize göre sahte resim satılan mekanlar da çok önemli.

kalpli bay ve bir sahte resim satışı daha...

SORUMLU KİM ?

Peki bütün bunların sorumlusu kim? Topu yine devlete atmak değil amacımız ama devlete bu konuda çok büyük görevler düşüyor. Ama araştırmalarımıza göre devlet bu konuda birşeyler yapmak şöyle dursun işin içine bile girmiş, bir şekilde. Öncelikle

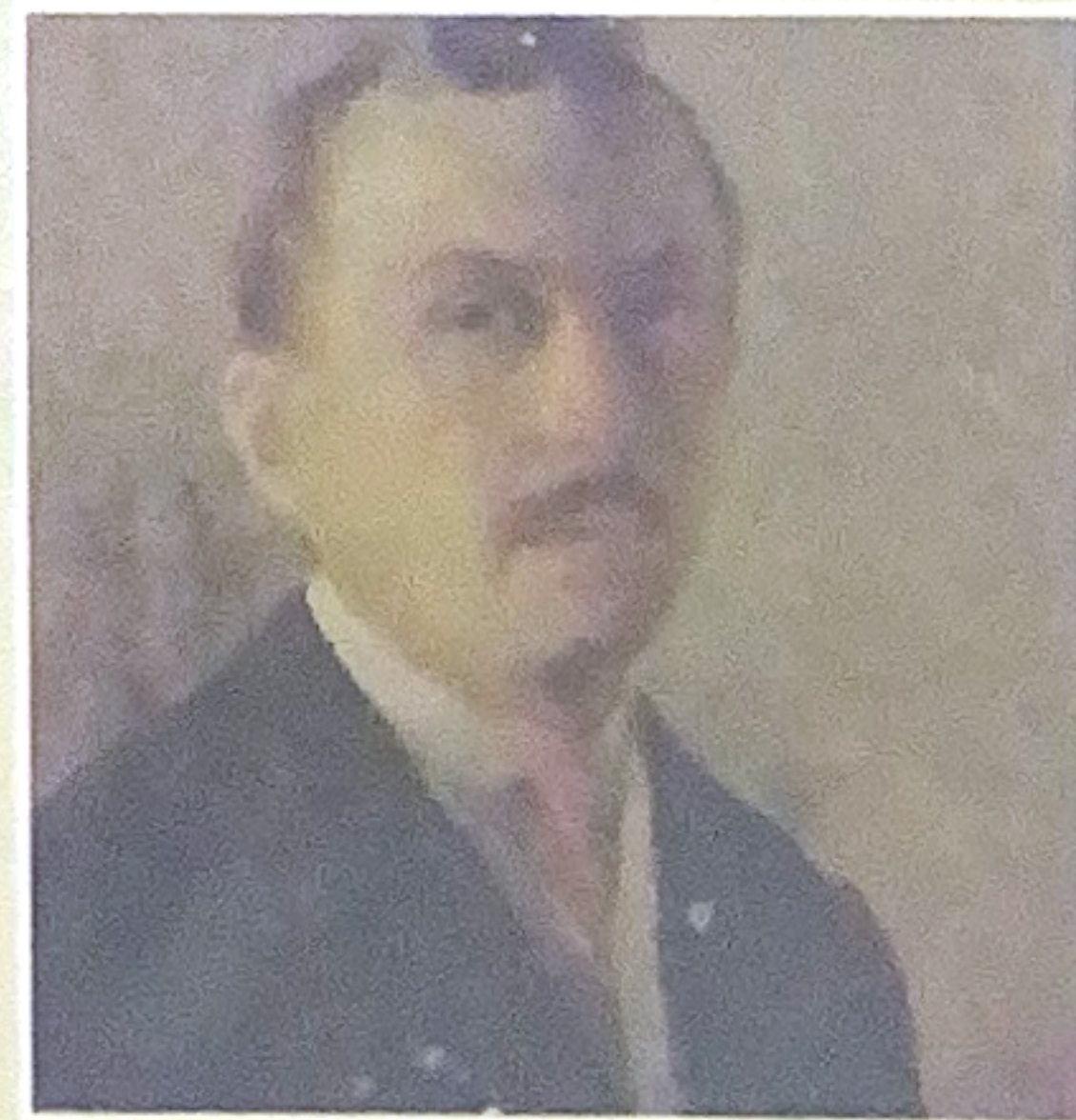
test Türkiye'de bu iş için teknik bir laboratuvarın olmaması sonucu yapılamıyor. Resmin yaşının belirlenmesi ise, resmin orijinalliğinin kesin kanıtı. Ayrıca devletin resim piyasasına dar bir bütçeyle girmiş olması olaya farklı bir yön kazandırıyor. Oysa ki devlet piyasaya geniş bütçeyle girseydi ve eskiden beri varolan orijinal resimleri toplayıp tekeline alabilmiş olsaydı, bugün ortalıkta bu kadar sahte resim dolaşıyor olma-

yacaktı. Ayrıca müzelerdeki orijinal resimlerin orijinal kalıp kalmadıkları da ayrı bir konu. Ancak tabii hepten umutsuz olmamalıyız. Bu konuyla ilgili Mimar Sinan Üniversitesi yepyeni bir dersi "teknoloji ve restorasyon" adıyla yürürlüğe koymuş durumda. Cesur ve atılgan hocaların katkılarıyla rektörlük bunu başlatmış. Umarız bu ders, ileride oluşacak kurullara ve laboratuvarlara ışık tutar.

Müzayedeler ayrı bir sorun. Çeşitli yerlerden, kimse-lerden toparlanan bu resimlerin denetlendiği kurulların ne derece ciddi oldukları tartışılıyor. Son zamanlarda ise birçok galerinin bu işe yönelme-

leri de konuyla ilgili bütün şüpheleri üzerine çekiyor.

Ayrıca sahte resim konusunda da bazı basın çevrelerinin çıkarıcı bir politika güttükleri söylentiler arasında. Örneğin geçenlerde bir bankanın koleksiyonundaki sahte resimleri ortaya çıkaran derginin asıl amacının bu bankanın dergiye reklam vermeyi kesmesinden

Örneğin, resmi gerçekten eski kalmak için özel olarak düzenlenen mekanlar var. Aynı bir film seti gibi. Birkaç ayığına eski bir konak kiralanıyor, içine düzmece bir yaşlı İstanbul hanımefendisi yerleştiriliyor. Eşyalar eski, möbeller hurpani, satıcı kadının çaresiz suratı. Aracı, yani bu hanımefendiye sözde yardım eden iyi

devlete bağlı, sahte resim saptamak üzere bir araya gelmiş bir kurul yok. Kurulun olmamasının yanı sıra bu kurulun çalışmasını sağlayacak teknik donanım da mevcut değil. Genel olarak Türkiye'deki tüm ekspertizleri ilgilendiren bir konu bu. Karbon testi adı verilen bir test var ki, bu test resmin yaşını tespit etmekte gerekli. Bu

doğan intikamı olduğu bazı çevrelerce konuşuluyor. Öyle ya da böyle bizler olaya olabildiğimizce objektif yaklaştık. Görüştüğümüz, danıştığımız insanların kişisel haklarına tecavüz etmeden dönen dolapları isim vermeden aktarmaya çalıştık.

YAHŞİ BARAZ

(Galeri Sahibi)

"BİR RESİM SATILACAĞI ZAMAN DİĞER ON GALERİNİN İMZASIYLA SATILMALIDIR"

"Bu konuda bütün dünyada müzeler yanlışla uğraşmışlardır. Yani alınan birçok eserin resmin olsun heykel olsun alındığı tarihten çok sonra örneğin bir elli sene sonra sahte olduğu anlaşılmış, depolara kaldırılmışlardır. Yüzyıllardır Avrupa'da bu işin alım satımı yapılmasına rağmen onlar bile hata yaptıklarına göre Türkiye'de bu işin olması çok doğal. Çünkü mesela ben de 1975'te galeriyi açtığı zaman hiçbir arşiv mevcut değildi. Benim en başta yaptığım şey fotoğraf çekmek olmuştur. Çeşitli resimlerin arşiv için resimlerini çektim. Sanatçıların biyografilerini hazırladım. Bol bol araştırma yaptım ki hala yapıyorum. Resim alıcısının ilk yapacağı şey belli bir firma dışı alım yapmaya özen göstermesi. Ayrıca "provançe" dediğimiz resmin nereden çıktığına dikkat etmesi. Mesela Avrupa'da şu şatodan çıkmıştır şuna satılmıştır falan diye dört beş el geriye gidilir resim hakkında. Böylelikle resmin otantik olup olmadığı anlaşılır. Türkiye'de koleksiyonculuk da çok yeni...20 seneden fazla süredir koleksiyonculuk yapan sayılı kimse var. Bence Türkiye'deki ekspertizlerin güvenilirliği azdır

Türkiye'de laboratuvar çalışması yapılarak bu resim orjinaldir veya değildir diyecek bir kurum yoktur. Bunun biran evvel kurulması gerekir. Türkiye'de zaten bilinçli devlet ve özel müzeler kurulmuş olsaydı bugünkü durumun önüne biraz olsun geçilmiş olurdu. Ayrıca Türkiye'de galericiler birliği kurulmalıdır ve bu galericiler kendi içlerinde bir denetleme mekanizması kurarak sorumlu hale gelmelidirler. Mesela bir resim satılacağı zaman on galericinin imzasıyla satılmalıdır. O zaman alıcı güvenle alışveriş yapabilir. Aslında devletin bir araştırma grubu kurup bunları yurt dışına yollayarak orada araştırma yapmalarını sağlamak ve Türkiye'ye döndüklerinde Kültür Bakanlığına bağlı bir kurum kurmaları gerekir. Dolayısıyla resim almış birisi bu kuruma gidip resmini kontrol ettirebilir. Bu çok sağlıklı bir yoldur. Bana kimse sahte resim getiremez satmam için daha doğrusu getiremezler, çekinirler. Bunu yapanlar elden bu işi gerçekleştiriyorlar. Bu işler galeri-

lerde olmuyor zaten. Türkiye'de koleksiyonerlerin çoğu resimlerini halka sunmuyorlar. Neyin ne olduğunun çıkması için bu resimler sergilenmeli insanlar bilinçlenme-

lidirler. Sahte para basmak neyse sahte resim yapmak da odur. Cezaları hukuksal olarak aynı olmalıdır."

NEVZAT METİN

(Bilim Sanat Galerisi sahibi)

"BURSA'DA SAHTE HİKMET ONATLAR, MAHMUT CÜDALAR YAPILIYOR"

"1980'den günümüze doğru resim sanatı para etmeye başladıktan sonra, Türkiye'de bazı dedikodular çıktı. Bana birçok resim geldi gitti. Ama emin olmadığım hiçbir resmi almadım da, satmadım da. Böyle olaylar vardır ve sürecektir. Bunun bir tek sebebi var; Türkiye'de bu konuyla ilgili ne ciddi bir kurum var, ne de ciddi bir laboratuvar. Bu bakımdan mümkün olduğunca yaşayan ressamın sergilerini açıyorum. Son zamanlarda medyada sahte resimle ilgili pek çok olay yer aldı. Ancak herkes başka birinin üzerine suçu atıyor ve somut birşey yok ortada. Mesela son zamanlarda duyduğum kadarıyla Bursa'da Hikmet Onatlar, Mahmut Cüdarlar yapılıyor ve bir şekilde piyasaya sokuluyormuş. İsim vermem gerekiyor. Türkiye'de sanatımızın gelenekselliği yok. Arşiv yok, merci yok. Aklım zaten hiç ermiyor müzayedelere. Birileri telefon ediyor falanca resmi görmeden ayırıyor, kimin aldığı da saklanıyor. Burada dönen dolaplar vardır. Ya kara para aklanıyordur, ya da başka birşey. Niçin bu gizlilik? Benim kendi düşünceme göre müzayedelere şov yapmak için gidiliyor. Müzayedeler de medyada yankı uyandırmak için düzenleniyor. Ben bu kadar galericilik hayatımda hiçbir şekilde müzayedeye resim vermedim, vermek de istemiyorum bu sebeplerden ötürü. Galeriler birliğini de oluşturmaya çalışıyoruz. Bu birlik kurulduğu takdirde bu tip olayları daha kolay takip etme ve en önemlisi müdahale etme hakkımız doğacak. Biz sanatı ve kültürü ne sahte resim simsarlarına ne de gericilere kaptırmayacağız. Benim asıl bu konuyla ilgili başka bir derin endişem var. Devletin zamanında almış olduğu resimlerin yerinde durup

durmadağı, orijinallerin yerini sahtelerinin alıp alınmadığı. Bunu çok merak ediyorum. Bir Ayvazovski olayı vardı birkaç sene evvel baş gösteren. Orijinallerinin yerine sahteleri konmuştu Ayvazovskilerin. 1940 larda devletin kurumlarına birçok değerli resim girmişti. O resimler hala oralarda mı? Ben buradan ayrıca bütün resim sahiplerine sesleniyorum. Resimlerini sergilesinler, böylelikle ne ne değildir ortaya çıkar. Sahte resim almamak için alıcı herhangi bir terslik durumunda cezayı teminat koymalı. Birisi alırken diğeri satarken ciddi bir anlaşma hukuksal anlamda sağlanmalı. Alıcı şahitler huzurunda almalı eski resmi."

TEVFİK YALÇIN

(Koleksiyoner)

"KİMSE BU RESİM ORJİNALDİR VEYA DEĞİLDİR DİYEMEDİ"

"Bir bankanın koleksiyonunda şüphelendiğimiz John Frederick Levis'in özgün baskısını üniversiteye inceletmek üzere götürdük. Akademisyenlerin hiçbirisi bu orjinaldir veya değildir diyemediler. Sadece evet bu litografi tekniğinde yapılmıştır demekle yetinildi. Bunun sebebi bence bu konuda uzmanlaşmış insanların azlığı."

KEMAL ERHAN

(Koleksiyoner)

"NEREDEN ÇIKIYOR BU KADAR NAZMİ ZİYA DİYE DÜŞÜNÜYOR DEĞİLİM"

"Ben vaktiyle Nazmi Ziya'nın bizzat evinden, resimlerini topladığım için bu kadar bu resimlerin prim yapacağını hiç tahmin etmezdim. Yaklaşık 700 tane tablom var. Hocca Ali Rıza'nın çoğu resmi ben de. Nazmi Ziya üzerine bir kitap yazdım. Ben meşrutiyet döneminde tahsillerini yurt dışında yapmış ve eserlerini cumhuriyet döneminde vermiş ressamların resimlerini çok iyi tanırım. Gerek imzalarından gerekse stillerinden ve birikiminden, resimlerin orijinalliğini kestirebiliyorum. Tabii ki bu kadar senelik koleksiyonculuk hayatımda karşıma birçok sahte resim çıktı. Mesela, soyadı kanunu 1934'te çıkmış. Bir resim gördüm günün birinde. Bak-

um Şevket Dağ yazıyor. Ama sene 1931, Soyadı kanununa daha üç sene var. Anladım ki resim sahte. Geçen yıllarda Rusya'dan Ayvazovski için bir hanım gelmişti. Ayvazovski'nin Sivastapol önlerinde bir peyzajını Sakıp Sabancı'ya satmışım. Rus Hanım bunu görmüş ve bu hakikidir diye not etmiş. Bir de bana mektup bırakmış, orijinaldir diye. Bir kez de gene Ayvazovski'nin bir tablosundan şüphelenmiş ve imzayı açtırmışım. İmza Yazma Cihan'a aitti. Aldığım antikacıya derhal haber gönderdim. Mirasçılar kanalıyla bana paramı ödediler. Bilmek lazım ki sahte tablo yoktur diye bir şey yok. Çok paralar dönen çok titiz bir konu bu. Ben şahsen herkese çok dikkatli olmalarını öneririm. Nazmi Ziya'ya her mezatta rastlıyoruz. Nereden çıkıyor bu kadar Nazmi Ziya diye düşünmüyor değilim. Halil Paşa'nın resimlerini de oğlu Ali Halil'den alırdım."

İZZET GÜNAY

(Antika ve eski resim satıcısı)

"ESKİ BİLGİLERİMİZ DE YANILTIYOR ARTIK BİZLERİ"

"Sahte resim konusu bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de söz konusu. Türk resminde imitasyon diye birşey bundan on sene evveline kadar yoktu diyebilirim. Yeni yeni gündeme geldi. Resmin orijinal olup olmadığını anlamak için birikim, araştırma, göz, tecrübe gerekir. Firçasını nasıl kullandığı, neler hangi mekanları çalıştığı ve tabii tual ve şase olayı. Ama artık bu da insanı yanıltabiliyor. Bizim ustalarımız ilk olarak bize resme önünden değil arkasından bakılması gerektiğini öğretmişlerdi. Ağacına, şasenin işçiliğine, tualin işçiliğine bakmak gerekliliği... Bu konuda da artık yanıltılabilir çünkü profesyonel sahte resim yapanlar ucuza buldukları imzasız yabancı resamlara ait resimleri alıyorlar. Üstünü temize boyoyup baştan resim yapıyorlar. Yani şasenin eskiliğine bakıp yoruma gitmek doğru olmuyor.

Bütün ressamı tanımak, imzalarını bilmek, hangi dönemde hangi imzasını kullandığını tespit olayı

çok önemlidir. Her resmin sahtesi yapılmıyor. Bir takım popüler isimlerin, yatırım amacıyla alınan resimlerin sahteleri yapılıyor. Genel kanaat şudur ki sahte resim yapanlar işi iyi bilen ressamlar. Ayrıca Türkiye'de ekspertiz olayı tam kendini bulmamıştır. Böyle bir müessese yok. Örneğin imzasız resim çokluğu var. Almanya'da Nazi işgali sırasında özellikle musevilerin elinde bulunan değerli resimlerin toplanması üzerine korkan resim sahipleri resimlerin üzerlerini, imzaların üstlerini boyamışlar. Bugün yeni bir yöntem olan mor ötesi ışıklarına bu

diği resme b ekspertizi sahtedir der. Örneğin ben mevcut hiçbir ekspertize güvenmem. Bütün resimlerini galerimin ve kendi adımla onaylarım. Hiçbir galeri bizim gibi çalışmıyor. Çünkü onların ekspertizlere ihtiyaçları var. Ben bu işi bildiğimi iddia ediyorum. Bu güne kadar hiç aldanmadım ki. 15, 20 senedir galericilik işindeyim. Paraylan her resmin sahtesini yaptırmak mümkün. Biz müzayede yaptığımız için insanlar sık sık bize resim getiriyorlar. Kararımı ben kendim veririm. Alıcılara bilgilendirme, alacakları ressamın özelliklerini yakından öğren-

Senelerdir müze hakiki olmayan resimlere orijinaldir diye belge vermiştir. Verilen bütün raporlar bizimki hariç kanısındayım diye verilir. Bu kanısındayım raporu ise mahkemelik olduğunda avantajdır. Ancak bizim raporlarımızdaki yargımız kesindir. İsteyen bizi mahkemeye verirebilir ve kesin sonuç alabilir.

Kanısındayım diye verilen raporların mahkemede geçersiz olması normalde de geçersiz olmasını sağlar. Kimse bu raporlara güvenmesin."

TURGAY SÖNMEZ

(Galeri Sahibi)

SAHTE RESİM ALMAMAK İÇİN NE YAPMALI ?...

- ✓ Satın alınacak resmin önce imzasının olup olmadığına dikkat etmeli
- ✓ Mümkünse ressamın ailesinden, ya da yakınlarından resim alınmalı.
- ✓ Özellikle soyut resimlerin taklit edilmesi daha kolay
- ✓ Ekspertize danışılması, ancak danışılacak ekspertizin resim satıcısının tavsiye ettiği biri olmaması çok önemli
- ✓ Eski şase ve tuvale aldanmamalı
- ✓ Yurt dışından özellikle Paris'ten Fikret Mualla alınmamalı
- ✓ Restorasyon yapımında masraftan kaçınılmamalı
- ✓ Piyasa fiyatından düşük resimlere özellikle dikkat edilmeli

resimler sokulduğunda bu resimlerin altlarında başka orijinal resimler olduğu ortaya çıkmış."

KAYA ŞİMŞEK

(Kile Sanat Galerisi)

"PARAYLA HER RESMİN SAHTESİNİ YAPTIRMAK MÜMKÜN"

"Sahte resim var. Bu işi bilmeyen galericilerin başına böyle şeyler gelir. Alıcıları suçlayamam. Çok sayıda galeri açıldı son zamanlarda. Bu işi bilmeyenler bu işi yapıyorlar. Galericilik tecrübe ister, birikim ister, görsel bir algı gerektirir. Türkiye'de maalesef Ekspertiz gerektiği gibi yapılmamaktadır. Bilinen a ekspertizinin orijinal de-

melerini, piyasa fiyatının altında buldukları resimleri almamalarını öneririm. Bunun yanında bol bol müze gezmeli, okumalı, birikim edinmelidir resim alıcıları. Tabii ki bu da bir yere kadardır. Türkiye'nin de ciddi bir eksperlik kurumuna ihtiyacı vardır. Sahte resimleri yapanlar sanıldığı kadar aksine eli fırça tutan akademisyen takımından insanlardır. Pazarlayanlar ise genelde elden bu işi yapıyorlar. Galeriyasitayla değil. Ama tabii aleni bu işi yapanlar da var. Bizim işimizi alt üst eden bir piyasa bu. Gerçi bizim başımıza hiç gelmedi ama alıcılarımız tedirgin oluyorlar. Devlet müze aracılığıyla bir takım kimselelere ekspertiz belgesi veriyor.

"HER KAFADAN BİR SES ÇIKIYORDU"

"Bundan yaklaşık iki sene evvel bir arkadaşım aracılığıyla elime 45 parçalık İbrahim Çallı koleksiyonu geçti. Ben resimlerin orijinalliği konusunda kararsız kaldım.

Birkaç ekspertiz arkadaşına haber verdim. Gelip baktılar fakat her kafadan başka ses çıkıyordu. Birinin bunlar orijinaldir dediğini diğeri inkar ediyordu. Sonuç olarak bu resimleri almaya yanaşmadım.

İki ay sonra aldığım bir haber ise beni çok şaşırttı. Haber, bana gösterilen Çallı'ların ünlü bir bankanın koleksiyonuna alınmalarıydı." ◇